

# Planstrategi 2020-2023



- helhet og bærekraft -



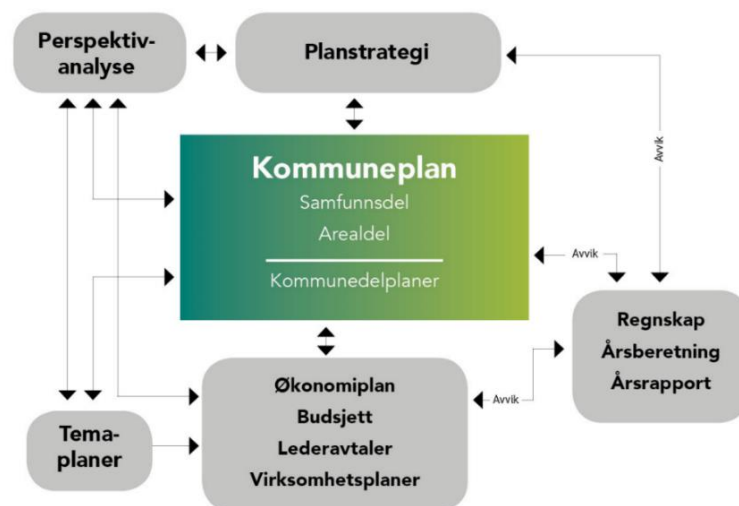
## Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	3
2.	Hva er kommunal planstrategi.....	4
3.	Nasjonale og regional føringer.....	4
	NASJONALE FORVENTINGER TIL REGIONAL OG KOMMUNAL PLANLEGGING 2019-2023 ....	4
	FYLKESPLAN FOR NORDLAND 2013-2025 .....	5
4.	Utviklingstrekk, utfordringer og muligheter .....	6
	VIKTIGE UTVIKLINGSPROSJEKTER SOM FØLGES OPP I PLANPERIODEN .....	6
	UTVIKLINGSTREKK, UTFORDRINGER OG MULIGHETER .....	6
	Koronapandemien.....	6
	Vekstkraft og rekruttering.....	7
	Miljømessig bærekraft og grønn omstilling.....	7
	Sosial bærekraft .....	8
	Samfunnsikkerhet og beredskap .....	9
	Boligutfordringer og boligbehov .....	9
	Næringsutvikling, infrastruktur og samferdsel .....	10
	Areal, natur og friluftsområder .....	10
	Kommunal tjenesteyting .....	12
	Bærekraftig omstilling .....	12
	Innspill fra kommunestyret til hvilke utfordringer som er viktigst .....	14
5.	Kommuneplan 2017-2027.....	15
	Implementering av bærekraftsmål i plansystemet.....	15
6.	Fremtidig planstruktur .....	16
7.	Planbehov 2021-2023 .....	19

# 1. Innledning

Planstrategi 2020-2023 har som formål å klargjøre hvilke planoppgaver kommunen bør prioritere for å sikre at samfunnsutviklingen går i bærekraftig og politisk ønsket retning. Dokumentet gir en oversikt over nasjonale og regionale føringer, hvilke utfordringer kommunen står overfor, hvordan kommunen skal videreutvikle plansystemet og hvilke planoppgaver som bør prioriteres.

Plansystemet er verktøy for å styre utviklingen i ønsket retning, fremme bærekraftig samfunnsutvikling og møte lokale utfordringer. Kommunal planstrategi, kommuneplan og økonomiplan er lovpålagte plandokumenter. Planstrategi drøfter utfordringer, avklarer strategiske valg og planbehov, mens kommuneplanen gir retning for lokal samfunnsutvikling og arealbruk, og bidrar til at nasjonale og regionale mål og forventninger tilpasses lokale forhold. Konkretisering av kommuneplanen skjer gjennom kobling til økonomiplanen, der ansvar plasseres og planen sikres gjennomføring.



Planlegging skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig. Dette er også nedfelt i plan- og bygningsloven § 3-1. I forrige planperiode (2016-2019) ble det gjort et omfattende arbeid for å utvikle plansystemet til et politisk styringsverktøy. Plansystemet er fortsatt fragmentert med for mange planer. Denne planperioden (2020-2023) vil kommunen forenkle og utvikle en fremtidig planstruktur med færre planer. Dette kan bli en krevende øvelse der veien må bli til mens vi går.

Når vi planlegger for framtiden, er det viktigere enn noen gang å ta høyde for uventa hendelser, og at samfunnsendringer skjer raskt. Plansystemet må utvikles til å være mer dynamisk og legge til rette både for endringer, og for å gripe nye muligheter.

Gjennom «Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 2019-2023» forventer regjeringen at FNs 17 bærekraftsmål legges til grunn for planlegging. For å nå bærekraftsmålene innen 2030 er det viktig at plansystemet videreutvikles til et mer effektivt styringsverktøy, og at mobilisering vektlegges når planer skal iverksettes. Denne planperioden skal kommune implementere bærekraftsmål og bærekraftsindikatorer i relevante plandokumenter, og utvikle nye former for planlegging og medvirkning som i større grad sikrer ressursmobilisering og samskaping på tvers for å nå bærekraftsmålene.

## **2. Hva er kommunal planstrategi**

---

Kommunal planstrategi er ikke en plan, men en strategi for planleggingen. Planstrategien skal drøfte utfordringer som grunnlag for å vurdere planbehovet i kommunestyreperioden. Planstrategien er retningsgivende for kommunens planlegging, og har ingen rettsvirkning for kommunens innbyggere.

Ved behandling av planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om kommuneplanen skal videreføres uten endringer.

## **3. Nasjonale og regionale føringer**

---

### **NASJONALE FORVENTNINGER TIL REGIONAL OG KOMMUNAL PLANLEGGING 2019-2023**

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i arbeidet med planstrategier og planer. Link til nasjonale forventninger:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>

I 2015 vedtok FNs generalforsamling 2030-agendaen for bærekraftig utvikling. Agendaen har 17 bærekraftsmål for å møte vår tids største utfordringer. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 har innført FNs 17 bærekraftsmål som rammeverk for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Det betyr at

kommunene gjennom planleggingen får en større samfunnsutviklerrolle, og at bærekraftsmålene skal være med å styre samfunnsutviklingen lokalt.

Regjeringen forventer at planprosesser skal være effektive og kunnskapsbaserte, og kommunene bør utnytte eksisterende muligheter for forenkling. Regjeringen understreker at kommuner og fylkeskommuner er viktige aktører for å realisere FNs bærekraftsmål, fordi de er nærmest befolkningen, lokale bedrifter og organisasjoner. Gjennom nettverk kan kommunene inkludere bedrifter, organisasjoner og andre kommuner, og stimulere til felles innsats for å nå målene.



## FYLKESPLAN FOR NORDLAND 2013-2025

Fylkesplan for Nordland har tre målområder, samt arealpolitikk for Nordland:

### Livskvalitet

Visjon for livskvalitet er et aktivt liv og et inkluderende samfunn. Alle i Nordland skal ha mulighet til å kunne utvikle sine evner, ferdigheter og interesser, og de skal ha gode levekår

### Livskraftige lokalsamfunn og regioner

Livskraftige samfunn preges av mangfold, entusiasme og kreativitet. Det er samfunn med aktive mennesker som stimuleres til skapende og samfunnsbyggende deltakelse.

### Verdiskaping og kompetanse

Visjonen er et nyskapende Nordland med evne til omstilling i takt med omgivelsene. Innovasjons- og nyskapingsevne, et kunnskapsbasert næringsliv som bidrar til arbeidsplasser, bedriftsetableringer og økonomisk vekst skal vektlegges. Verdiskaping omfatter også ivaretagelse av naturmangfold og kulturverdier, kulturelle forhold som lokal identitet og engasjement.

## 4. Utviklingstrekk, utfordringer og muligheter

---

Strategiske valg for samfunnsutviklingen og drøfting av planbehov tar utgangspunkt i nasjonale og regionale føringer, kunnskap om lokale utfordringer og muligheter, lokal bærekraftsanalyse og bærekraftsmålene som overordna rammeverk.

### **VIKTIGE UTVIKLINGSPROSJEKTER SOM FØLGES OPP I PLANPERIODEN**

De store motorene for kommunens samfunnsutvikling er uten tvil bygging av stor flyplass, etablering av batterifabrikk, dypvannskai, sykehus og videreutvikling av Campus Helgeland med flere studietilbud og økt forskningsaktivitet. Realisering av prosjektene vil påvirke kommunens planbehov, og forutsetter mer fleksibilitet i planleggingen.

Rana Utvikling er initiativtaker til prosjektet «Invest in Rana-region». Prosjektet har som formål å utvikle gode metoder for vertskommunearbeid samt målretta strategier med tilhørende tiltaksplaner for å tiltrekke seg nye virksomheter til regionen og derigjennom etablering av nye arbeidsplasser.

Rana er en av 12 kommuner og tre fylkeskommuner som i 2020 har gått sammen og etablert et nasjonalt nettverk for bærekraftig omstilling – Bærekraftsnettverket. Det nasjonale Bærekraftsnettverket samarbeider med FN gjennom United for Smart and Sustainable Cities (U4SSC). Målet er å sette fart på bærekraftig omstilling slik at norske kommuner kan nå bærekraftsmålene – raskere og i samarbeid med lokale aktører/ressurser.

### **UTVIKLINGSTREKK, UTFORDRINGER OG MULIGHETER**

#### **Koronapandemien**

Koronapandemien har vist at helseberedskapen og helse- og omsorgstjenestene er godt rustet til å redusere smittespredning og møte en pandemi. Andre kommunale sektorer har klart å tilpasse tjenestene på nye måter. For eksempel grunnskolene, som har gjort nødvendige grep og vist at hjemmeundervisning for en periode fungerer godt for elever flest. Hvor rustet vi er til å møte konsekvensene av denne type smitteverntiltak er imidlertid mer usikkert. I Rana har koronautbruddet medført betydelige konsekvenser både for næringsliv, frivillig sektor, kommunen som organisasjon og som samfunn. Stikkord er permitteringer, økt arbeidsledighet, uro og usikkerhet, men også dugnad, samarbeid, innovasjon, nye løsninger og stor tillit til kommunen.

### **Vekstkraft og rekruttering**

Rana har i mange år hatt svak befolkningsvekst. Synkende fødselsoverskudd og økende andel eldre, kombinert med fraflytting, lav tilflytting og innvandring utfordrer demografisk utvikling og fremtidig behov for arbeidskraft og kompetanse. Samtidig står cirka 14 % av befolkningen mellom 15 og 29 år utenfor arbeidsliv og utdanning i Nordland. Før koronapandemien har Rana hatt lav arbeidsledighet og høyt frafall i videregående skole. Hvordan arbeidsledigheten vil bli etter koronapandemien er usikkert. Men det er risiko for at en større andel unge blir stående utenfor arbeidsliv og utdanning.

Bedrifter etablerer seg der det finnes gode rammevilkår. Realisering av stor flyplass, sykehus, dypvannskai, etablering av batterifabrikk, flere studietilbud og økt forskningsaktivitet ved Campus er eksempler på store utviklingsprosjekter som forventes å skape attraktivitet og befolkningsvekst i Rana.

Rekruttering av arbeidskraft er en utfordring. Folk følger arbeidsmarkedet, men vektlegger samtidig andre faktorer ved valg av bosted, for eksempel god kvalitet på barnehager og skoler, og gode kultur-, aktivitet- og fritidstilbud. Ungdomsrådet signaliserer viktigheten av møteplasser. De mener at Rana har gode organiserte fritidstilbud for ungdom, men mangler åpne og uformelle møteplasser der ungdom kan gjøre lekser, møte venner, henge og bare være sosiale sammen – både kvelder, helger og i ferier.

### **Miljømessig bærekraft og grønn omstilling**

Kommuneplanens visjon «Norges grønne industrihovedstad – framtida er fornybar» og flere strategier peker ut en tydelig retning mot grønn omstilling og bærekraftig klima og miljø. Satsingsområder og strategier i kommuneplanen følges opp i underordna planer og økonomiplanen som er kommuneplanens handlingsdel.

Kommunens klimapolitikk og tiltak må bygge på et oppdatert kunnskapsgrunnlag. Rana kommune har i 2020 gjennomført en analyse av bærekraftstatus i samarbeid med FN og flere andre kommuner i det nasjonale Bærekraftsnettverket. Lenke til rapporten finnes her: <https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/sdgexcellence/cities/rana>. Analysen viser blant annet status for miljømessig bærekraft, og indikatorene vil hjelpe oss med å følge med på at utviklingen går i bærekraftig retning. I tillegg er Rana en av fire kommuner som har utarbeidet en mer utfyllende Sustainable Smart City Profile i samarbeid med UNECE. Generelt anbefaler FN at Rana iverksetter forbedringstiltak for å bli smartere og mer bærekraftig på følgende områder:

- Vann og avløp – Rana har ikke-bærekraftig bruk av vann som naturressurs – høyt vannforbruk, lekkasje i vannforsyningsnett, lav bruk av smarte vannmålere og IKT-overvåking av vannledningsnett
- Transport og mobilitet – Rana har et potensiale for å øke andel elbiler, øke kollektivtransport, og etablere ordninger med bildeling
- Avfallshåndtering – Rana har et potensiale for å redusere mengde avfall gjennom å påvirke forbruk, og et potensiale for økt resirkulering og gjenbruk
- Energiforbruk – Rana har et potensiale for å redusere energiforbruk i bygninger – både offentlige og private.

Rana kommune har i 2020 utarbeidet sitt første klimabudsjett. Klimabudsjettet er styringsverktøy for å nå kommunens klimamål, som er å redusere klimagassutslippene med 40 prosent innen 2030 og 90 prosent innen 2050 sammenlignet med referanseåret 2009.

Klimabudsjettet er vedlegg til økonomiplanen og vil vise konkrete tiltak forankret i kommunens tjenesteområder. Budsjettet skal vise anslått reduksjon av klimagassutslipp og økonomisk kostnad for de enkelte tiltakene, der dette er mulig å estimere. Kommunen kan bidra til reduksjon i utslipp av klimagasser gjennom sin rolle som planmyndighet, eier av bygg og anlegg, grunneier, innkjøper, tjenesteleverandør, politisk aktør og samfunnsutvikler. Kommunen har også en viktig rolle som pådriver, for eksempel gjennom tilskudds- og støtteordninger, holdningsskapende arbeid i tillegg til å sette krav.

Generelt kreves det økt oppmerksomhet, mer effektive tiltak, og bedre samarbeid på tvers av samfunnssektorer og aktører for å bekjempe/stoppe klimaendringer og negative miljøpåvirkninger, for å stå imot konsekvenser av klimaendringer (sikkerhet og beredskap), og for å nå bærekraftsmålene innen 2030.

### **Sosial bærekraft**

Sosialt bærekraftige samfunn handler om tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø, og et samfunn preget av tillit, trygghet og tilhørighet. Folkehelseloven gir klart uttrykk for kommunenes arbeid med sosial bærekraft og folkehelse. Kommunen skal jobbe kunnskapsbasert, systematisk og planstyrt for å fremme og utjevne befolkningens helse og møte de største folkehelseutfordringene, med de virkemidlene kommunen er tillagt. Rana kommune ivaretar følge-med-ansvaret og bruker plansystemet til å jobbe systematisk med folkehelsearbeidet slik folkehelseloven legger opp til.

For å sikre sosial bærekraft må kommunen være særlig oppmerksom på områder som krever tverrfaglig oppgaveløsning. I denne planperioden skal for eksempel kvalitetsreformen «Leve hele livet» operasjonaliseres gjennom kommunenes planlegging, og bidra til å skape et mer



aldersvennlig samfunn der eldre kan leve gode liv og delta i fellesskapet. Målgruppen for reformen er alle eldre over 65 år, både de som bor hjemme og de som bor på institusjon.

Folkehelseprofil 2020 har tema sosial bærekraft. Her er link til folkehelseprofilen for Rana: <https://khp.fhi.no/PDFVindu.aspx?Nr=1833&sp=1&PDFaar=2020>.

I 2019 ble det gjennomført ny Ungdataundersøkelse og utarbeidet en ny oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Her er link til oversiktsdokumentet: [https://www.rana.kommune.no/helse\\_sosial\\_og\\_omsorg/folkehelsearbeid/Sider/Folkehelsearbeid.aspx](https://www.rana.kommune.no/helse_sosial_og_omsorg/folkehelsearbeid/Sider/Folkehelsearbeid.aspx)).

Rana kommune har pekt ut 4 utfordringer som skal prioriteres i kommende planperiode;

1. Sosial ulikhet
2. Frafall i videregående opplæring
3. Psykiske problemer, ensomhet, utenforskap
4. Samarbeid på tvers

### **Samfunnssikkerhet og beredskap**

Rana kommune har de siste årene jobbet systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og har et godt og oppdatert planverk. Koronapandemien 2020 har satt verden på en ny prøve, og viser at det kommunale beredskapsarbeidet i større grad må se utover vante organisasjonsgrenser og arbeidsmåter. Den lovpålagte kommunale ROS-analysen rulleres i henhold til krav, og beredskapsøvelser gjennomføres etter fastsatt plan. ROS-analysen viser blant annet at kommunen må intensivere innsatsen på forebygging i årene fremover, og at sikkerhet- og beredskapsarbeidet i større grad må implementeres på tvers av sektorer og planer. Kommunen må i denne planperioden sikre tilstrekkelig beredskap til å stå i imot og tilpasse oss klimarelaterte farer og naturkatastrofer. Samtidig må kommunen sikre beredskap til å håndtere en pandemikrise, og konsekvensene av smitteverntiltak.

### **Boligutfordringer og boligbehov**

En sosialt utjevne boligpolitikk, som også prioriterer gode botilbud til vanskeligstilte bidrar til et sosialt bærekraftig samfunn. Generelt har Rana kommune et variert boligmarked som i stor grad er tilpasset befolkningens behov. Kommunens boligpolitikk skal fremme attraktivitet gjennom god boligforsyning og et variert boligmarked, som også tar hensyn til forventet befolkningsutvikling. Dette vil være viktig i forbindelse med etablering av batterifabrikk og flyplass. Samtidig må boligpolitikken medvirke til sosial boligfordeling og bosetting av vanskeligstilte.

Boligpolitisk handlingsplan og arealstrategier legger overordna føringer for kommunens boligpolitikk, som primært følges opp i arealplanlegging og økonomiplan. Boligpolitisk handlingsplan har prioritert behov for å skaffe flere boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet. Tilvisningsavtaler, leie til eie-avtaler og startlån er viktige virkemidler. Høsten 2020 stod også nye studentboliger i sentrum klare til innflytting.

### **Næringsutvikling, infrastruktur og samferdsel**

Vekst og attraktivitet er en av fire hovedsatsingsområder i kommuneplanen. Rask utbygging av ny stor flyplass og etablering av batterifabrikk vil sammen med stort sykehus, dypvannskai, prosjektet «Invest in Rana-regionen» og videreutvikling av Campus Helgeland være de viktigste utviklingsprosjektene knyttet til næringsutvikling, infrastruktur og samferdsel i Rana. Tilgjengelige industri- og næringsarealer for nye virksomheter er avgjørende for vellykket næringsutvikling.

Særlig vil realisering av stor flyplass og batterifabrikk berøre store deler av samfunnslivet i Rana, herunder boligbehov, behov for barnehager, skoler, helsetjenester og andre offentlige tjenester, kollektivtrafikk, handel, kulturliv mm. Det vil være behov for å hente inn arbeidskraft, og det vil oppstå behov for arbeidsplasser for partnere til arbeidstakere som flytter til Rana.

Mo i Rana har en sentral beliggenhet, og er et naturlig logistikknutepunkt for Nord-Helgeland som eksportregion. En framtidretta infrastruktur som legger til rette for økt mobilitet i arbeidsmarkedet og næringslivet er avgjørende for regionens konkurranseevne. Det betinger miljøvennlige, trygge og effektive samferdselsløsninger både til, fra og gjennom kommunen. Stikkord er flyplass, dypvannshavn, jernbane, E6 gjennom Mo i Rana, og FV12 fra kysten og E12 som europeisk samarbeidskorridor. I samferdselsøyemed er ny stor flyplass og dypvannskai viktigste prosjektene denne planperioden. Samtidig har kommunen et vedlikeholdsetterslep på veger, bygg og anlegg.

### **Areal, natur og friluftsområder**

I Kommuneplan 2017-2027 har kommunestyret vedtatt overordna arealstrategier som ivaretas i arealplaner med forskjellig detaljnivå. Kommuneplanens arealdel med delplaner ivaretar overordnede hensyn. Område- og reguleringsplaner gir mer detaljerte rammer og bestemmelser for ny arealbruk og for utbyggingstiltak. Overordna arealstrategier ivaretar hensyn og føringer i plan- og bygningsloven, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, Fylkesplan for Nordland (arealpolitikk) og andre relevante regionale planer.

Arealstrategiene i kommuneplanens samfunnsdel er tydelige på at hensynet til viktige landskaps- og naturverdier, og områder for friluftsliv og reindrift skal vektlegges i arealplanleggingen, og at naturressurser og dyrkbar jord skal sikres mot nedbygging. Både kommuneplanens arealdel KA2016 og kommunedelplanen for Mo og omegn KDP2014 har bestemmelser som skal sikre dette. Kommunedelplan for Mo og omegn inneholder også bestemmelser som skal sikre et godt bysentrum, gode gang- og sykkelforbindelser, grønnstruktur, områder for bynært friluftsliv, bokvalitet, og arkitektonisk kvalitet.

Både kommuneplanens samfunnsdel, kommuneplanens arealdel og kommunedelplan Mo og omegn inneholder en klar fortettingsstrategi, der ny bebyggelse skal komme innenfor allerede utbygde områder. Større arbeidsplasser, detaljhandel og publikumsvirksomhet skal lokaliseres i sentrum eller så nært at det er naturlig å bevege seg til fots mellom funksjonene og sentrum.

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder også en tydelig vekstvisjon. Dersom viktige vekstfaktorer som flyplass, sykehus og dypvannskai kommer på plass sammen med en videreutvikling av Campus Helgeland og store industrietableringer som batterifabrikk eller lignende, vil vi få en vekst som ikke dagens planverk tar høyde for.

Det vil også være viktig å ha en arealreserve til nye boliger og nye næringsarealer utenom sentrum. I kommunedelplan for Mo og omegn er det satt av noe areal til fremtidig boligbygging, og til fremtidig næringsvirksomhet. Flere av disse områdene er under regulering eller ferdig regulert. Det er også igangsatt planarbeid for både næringsareal og boligbygging på områder til som ikke er avsatt til dette i kommunedelplanen eller kommuneplanens arealdel.

Det har vist seg at hva som etterspørres av næringsareal til nyetableringer endrer seg såpass raskt at en langsiktig kommuneplan ikke er et egnet verktøy til å møte en rask utvikling. Den pågående planprosessen for batterifabrikk har vist oss at de spesifikke kravene for nye etableringer er såpass avvikende fra tradisjonelle næringsområder (i dette tilfellet arealstørrelser, terrengform, og nærhet til infrastruktur) at det vil være nødvendig å igangsette reguleringsplanprosesser for områder som ikke er satt av til fremtidig utbygging i kommuneplanen. Dette er et fremtidsbilde vi må forholde oss til, og vi må være åpne for at det i økende grad igangsettes reguleringsplanprosesser i strid med overordnet plan, for nye områder. Alternativet ville vært å legge ut rikelig med arealer for litt uspesifisert fremtidig utbygging, men siden regionale myndigheter krever et dokumentert behov før nye arealer vurderes lagt ut som fremtidige byggeområder er dette ikke et reelt alternativ.

Treffsikkerheten for plassering, størrelser og konsekvensutredning på overordnet nivå vil også være dårlig for nye typer virksomhet og etableringer.

For å tilrettelegge for eventuell rask vekst, og samtidig ivareta viktige sentrums kvaliteter og utvikling av byen, er det behov for et helhetlig rammeverk som gir føringer for hvor og hvordan det bør fortettes i de ulike områdene av sentrum. I kommunedelplan for Mo og omegn behandles mange tema, og arealet er stort og omfatter alle bydelene og deres nærturområder i tillegg til havn og sjøareal. Kommunedelplanen er derfor ikke egnet for å behandle et nytt detaljert rammeverk for omfattende fortetting av sentrum. Dette behandles best gjennom en egen temaplan, eller gjennom en revidering av kommunedelplan byutvikling fra 2006, med fortetting og byggehøyder i sentrum som sentralt tema.

### **Kommunal tjenesteyting**

Kommunen har ansvar for å levere gode velferdstjenester til innbyggerne på kort og lang sikt. Rana kommune har over flere år omstilt til en mer bærekraftig kommuneøkonomi og drift, som har gjort det mulig å gjennomføre nødvendige investeringsløft og styrke rollen som samfunnsutvikler. Kommunens tjenester utfordres hovedsakelig av demografisk utvikling, utsatte drifts- og investeringsbehov, nedgang i bosetting av flyktninger, økte krav til helhetlig og koordinerte tjenester, og en kraftig vekst i behov for helse- og omsorgstjenester. Dagens etablerte løsninger og strukturer vil ikke være bærekraftig over tid. Nødvendige endringer i tjenester, effektivisering, omstilling, innovasjon, digitalisering og nye måter å organisere og løse tjenester på vil være nødvendig. Samtidig vil endringer i tjenester og struktur påvirke både planlegging, ledelse og arbeidsmåter.

Koronapandemien har i stor grad påvirket kommunens drift. Radikale endringer i tjenestetilbud, bortfall av inntekter, økt bidrag til finansiering av flyplass, og økte utgifter innenfor helse- og omsorg og sosiale tjenester er noen konsekvenser. Selv om regjeringen har vedtatt en økonomisk krisepakke for kommunene, er det fortsatt usikkerhet knyttet til de endelige økonomiske og driftsmessige konsekvensene for kommunen.

### **Bærekraftig omstilling**

For å nå FN's bærekraftsmål forventer regjeringen at mobilisering på tvers av ulike samfunnssektorer og aktører vektlegges, og at utviklingen mot sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft går raskere. Rana er en av 12 kommuner og tre fylker som er med i det nasjonale Bærekraftsnettverket. Målet for Bærekraftsnettverket er å sette fart på bærekraftig omstilling slik at norske kommuner kan nå bærekraftsmålene – raskere og i samarbeid med lokale aktører/ressurser.

Bærekraftsnettverket jobber etter et rammeverk for bærekraftig samfunnsomstilling i byer og lokalsamfunn (SDG City Transition Framework). Bærekraftig omstilling handler om å utforme en bærekraftspolitikk forankret i data og innarbeidet i plan- og styringssystem. Og det handler om å gå fra kunnskap til handling ved å jobbe systematisk og samtidig koble sammen og mobilisere interessenter, kompetansemiljøer, ressurser og aktiviteter – for å fremme innovasjon og bærekraftig verdiskaping. Vi må omstille oss fordi den tradisjonelle planstyrte måten å jobbe med samfunnsutvikling på i stor grad er rettet mot kommunens egne ressurser og virkemidler. Mens bærekraftsmålene forutsetter mobilisering av ressurser på tvers, samskaping og økt grad av nettverksstyring.

Kommunene i Bærekraftsnettverket skal blant annet samarbeide om implementering av bærekraftsmål og indikatorer i plansystemet, om videreutvikling av plansystemet som styringsverktøy i bærekraftsarbeidet, om bærekraftig organisasjons- og ledelsesutvikling som fremmer samarbeid på tvers av samfunnssektorer og forvaltningsnivå, og om innbyggerinvolvering og mobilisering.

Kommunene i Bærekraftsnettverket har i 2020 gjennomført en analyse av bærekraftstatus i samarbeid med FN. Lenke til rapporten finnes her:

<https://sites.google.com/trondheim.kommune.no/sdgexcellence/cities/rana>. Hjulet med fargekodene grønn, gull eller rød indikerer status for sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. De tre bærekraftdimensjonene er delt opp i flere ulike kategorier og indikatorer, som kan kobles til bærekraftsmålene. Hjulet med ca. 90 indikatorer fordelt på 22 kategorier viser gul og rød på de kategoriene og indikatorene der Rana har forbedringspotensial. Indikatorene vil hjelpe oss med å følge med på at utviklingen går i bærekraftig retning.



## Innspill fra kommunestyret til hvilke utfordringer som er viktigst

I workshop høsten 2020 ble kommunestyret utfordret på å gi innspill til hva som er de viktigste utfordringene denne kommunestyreperioden. Innspillene er listet opp under, i tilfeldig rekkefølge;

- Attraktivitet
- Klima, miljø og avfall
- Luftforurensing
- Tap av arter
- Konsekvenser av klimaendringer og tap av urørt natur
- Velferdsteknologi - nødnett, bredbånd tilgjengelig for alle
- Ha nok tilgjengelig industriareal
- Vei, flyplass, dypvannskai
- Seniorpolitikk for fremtiden
- Frafall og utenforskap
- Fremtidig mangel på kraft
- Forenkle tunge planprosesser i kommunen (byggesak, arealplaner etc.)
- Bedre infrastruktur for transport, kollektivtilbud rustet for økt bruk og sammenhengende gang- og sykkelveinett
- Psykisk helse
- Infrastruktur og tjenester for å møte befolkningsvekst
- Arbeidsplasser og rekruttering
- Bedre barnevern
- Sikre et robust høyteknologisk miljø på Campus Helgeland
- Levende sentrum og gode vilkår på bygda for å hindre fraflytting
- Regional og nasjonal gjennomslagskraft
- Økt trivsel og resultater i skolen
- Velferdsteknologi, mobil- og bredbåndsdekning til alle
- Økonomisk bærekraft
- Rekruttering til helse- og omsorgssektoren
- Bedre infrastruktur og kommunikasjon
- Planlegge for vekst – bolig, veier, tjenester
- Arbeidsplasser, kompetanse, utdanning, frafall
- Kraft, industri, nyetableringer, vilkår (nasjonalt og lokalt)
- Oppvekstvilkår
- Utfordrende regionalt samarbeid
- Infrastruktur – for aktiv transport
- Sikre løsninger som er fremtidsrettet og lett tilgjengelige
- Evnen til rask omstilling for å tilpasse samfunnet uforutsette hendelser
- Rekruttering av kompetent arbeidskraft
- Digitalisering
- Stoppe klimaendringer
- Liv på land
- Liv under vann
- God utdanning
- Anstendig arbeid
- God helse

De politiske innspillene er gode og dekkende for den kunnskapen vi har om lokale samfunns- og bærekraftsutfordringer, og for den utviklingen vi forventer som følge av flyplass, batterifabrikk og dypvannskai. Noen utfordringer er godt ivaretatt i eksisterende planer, mens noen utfordringer ikke er godt nok synliggjort i dagens planverk og dermed viktig å ta med seg i videre planarbeid (for eksempel tilgjengelige industriareal, fremtidig seniorpolitikk og rekruttering av kompetent arbeidskraft).

## **5. Kommuneplan 2017-2027**

---

Ved sluttbehandling av planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om kommuneplanen skal videreføres uten endringer. Kommuneplan 2017-2027 ble vedtatt i desember 2017. Kommuneplanen har en samfunnsdel med strategiske valg for samfunnsutviklingen, og arealstrategier som gir tydelige føringer for arealpolitikken. Strategiske valg for samfunnsutviklingen er uttrykt gjennom visjonen «Norges grønne industrihovedstad – framtida er fornybar», og fire hovedsatsingsområder;

- Vekstkraft og attraktivitet
- Grønn omstilling
- Livskvalitet og mestring
- Framtidsretta infrastruktur

Hvert av hovedsatsingsområdene er konkretisert i strategier som følges opp i økonomiplan og øvrige planer.

Med utgangspunkt i kommunens kunnskapsgrunnlag og kommunestyrets innspill (workshop september 2020), vurderes gjeldende kommuneplan som godt egnet til å møte viktige samfunnsutfordringer i Rana, og samtidig bidra til bærekraftig og ønsket politisk utvikling. Det vurderes ikke som nødvendig å revidere kommuneplanen denne perioden, men heller fange opp og tydeliggjøre relevante politiske innspill i andre strategiske planer, og synliggjøre/implementere de viktigste bærekraftsmålene – da uten å gjennomføre en revisjonsprosess.

### **Implementering av bærekraftsmål i plansystemet**

Gjeldende Kommuneplan 2017-2027 har hovedfokus på 7 bærekraftsmål som må synliggjøres/implementeres;



Ellers legges det opp til en bred implementering av andre relevante bærekraftsmål og indikatorer i plansystemet, herunder i økonomiplan/budsjett, kommunedel- og temaplaner og virksomhetsplaner. Intensjonen er at plansystemet i større grad skal brukes til å synliggjøre og vurdere;

- Går utviklingen i bærekraftig retning?
- Balanserer vi økologisk, sosial og økonomisk bærekraft?
- Hvordan kan vi oppnå mest bærekraft med de ressursene vi har?

## 6. Fremtidig planstruktur

Rana kommune har i stor grad lyktes med å utvikle plansystemet til et tjenlig politisk styringsverktøy. Kommuneplanen tar utgangspunkt i kunnskap om utfordringer og utviklingstrekk, peker ut en tydelig retning for samfunnsutviklingen, og følges opp i økonomiplan/budsjett og øvrige planer. Videre har vi valgt ut indikatorer slik at vi kan følge med på om utviklingen går i ønsket retning. Men i likhet med mange andre kommuner har Rana kommune for mange planer, og vi har fortsatt en fragmentert planstruktur.

I tråd med regjeringens forventninger til mobilisering, effektivisering og forenkling av planlegging, vil kommunen bruke denne planperioden til å bygge opp en enklere og mer dynamisk planstruktur, og i større grad bruke planlegging som mobiliseringsverktøy når planer som krever innsats på tvers av samfunnssektorer skal iverksettes.

Det betyr at noen planer fases ut, noen planer kan bli slått sammen og noen planer endrer status fra kommunedelplan til temaplan. Så få planer som mulig, korte og konkrete planer med tydelige prioriteringer og enkelt språk er en fordel, både når det gjelder effektivitet, medvirkning/deltakelse i planprosesser og samarbeid om iverksetting av planer. Følgende grep prioriteres for å videreutvikle plansystemet denne planperioden:

- Implementere prioriterte bærekraftsmål i kommuneplan uten at kommuneplanen revideres
- Bred implementering av FNs bærekraftsmål og bærekraftsindikatorer i øvrige planer og budsjett



- Endre status på relevante planer, slå sammen planer der det er naturlig, og sortere planer under de fire satsingsområdene i kommuneplanen
- Oppfølging av temaplaner synliggjøres i økonomiplan og virksomhetsplaner. På områder/tema der det er formålstjenlig, lages det handlingsdel i samarbeid med de aktørene/interessentene som har virkemidler og interesse av å bidra – etter at planen er vedtatt (mobiliserende/samskapende handlingsdel)
- Mer aktiv innbyggerinvolvering – planprosesser som i større grad bidrar til mobilisering og samarbeid når planer skal realiseres/iverksettes

Lista under viser kommunens nåværende planer og hvilke av planene som skal fases ut eller endre status denne planperioden.

<b>PLANDOKUMENT</b>	
Økonomiplan/budsjett	
<b>Kommuneplaner</b>	
Kommuneplan 2017-2027 – samfunnsdel med arealstrategier	
Kommuneplanens arealdel 2016-2028	
Kommuneplanens arealdel, sone Mo og omegn 2013-2023	
<b>Kommunedelplaner</b>	
Kommunedelplan for oppvekst (arbeidet med planprogrammet er startet opp)	Endres til «Temaplan oppvekst» og kan inngå i en samlet plan, se kap. 7
Kommunedelplan for kulturminner, bygninger og andre anlegg (pågår)	Endres til «Temaplan kulturminner» og kan inngå i en samlet plan, se kap. 7
Kommunedelplan byutvikling 2006 – 2014	Rulleres denne planperioden
Kommunedelplan for kollektivtransport 2017-2024	Fases ut – ivaretas i andre relevante planer
Kommunedelplan for klima og energi 2015-2019	Fases ut – strategier og tiltak implementeres/ivaretas i kommuneplan og klimabudsjett
Kommunedelplan tilflytting, mangfold og integrering (restartet)	Fases ut – ivaretas i andre relevante planer
Kommunedelplan for naturmangfold	Endres til «Temaplan naturmangfold» ved rullering
Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2017-2020	Endres til «Temaplan idrett og friluftsliv» ved rullering
Kommunedelplan avløp og vannmiljø	Endres til «Temaplan avløp og vannmiljø» ved rullering

Temaplaner	
Temaplan næringsutvikling for Rana kommune	Kan inngå i samlet plan, se kap. 7
Boligpolitisk plan Rana kommune 2018-2021	Kan inngå i samlet plan, se kap. 7
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2017-2020	Kan inngå i samlet plan, se kap. 7
Klimabudsjett	Videreutvikles som vedlegg til økonomiplanen
Tiltaksplan bedre luftkvalitet	Består som egen plan
Hovedplan vannforsyning (drikkevann)	Endres til «Temaplan vannforsyning» ved rullering
Hovedplan veg – del 1	Endres til «Temaplan veg» ved rullering
Trafikksikkerhetsplan og plan for gang- og sykkelveinett	Endres til «Temaplan trafikksikkerhet» ved rullering
Forvaltningsplan for vannområde Ranfjorden	Tas ut – regional plan
Landbruksplan for Rana 2006-2010	Fases ut – erstattes av Miljø og næringstiltak i landbruket og beitebruksplan
Miljø- og næringstiltak i landbruket 2020-2021	
Hjorteviltplan (samarbeid med Hemnes)	
Beitebruksplan	Er under revisjon
Strategiplan for tilsyn og ulovlighetsoppfølging	Fases ut – er implementert i drift
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	
Beredskapsplanverk	
Plan for psykisk helsearbeid og rus	Kan inngå i samlet plan, se kap. 7
Alkoholpolitisk handlingsplan 2016-2020	Kan inngå i samlet plan, se kap. 7
Veteranplan for Rana kommune	Fases ut – implementeres i drift
Anskaffelsesstrategi	
Strategisk kompetanse- og rekrutteringsplan	
Arbeidsgiverstrategi	
HMS planverk	
Arkivplan	
Digitaliseringsstrategi	

Fremtidige planer sorteres under og begrunnes utfra de fire satsingsområdene i kommuneplanen, som samlet ivaretar de tre bærekraftsdimensjonene og demografisk bærekraftig utvikling;

- vekstkraft og attraktivitet
- grønn omstilling

- livskvalitet og mestring
- framtidsetta infrastruktur

Tema- og kommunedelplaner skal utarbeides der det er hensiktsmessig for målrettet samhandling mellom ulike aktører, og skal bidra til å konkretisere strategier i kommuneplanen, realisere bærekraftsmål, følge opp nye utfordringer (jfr. innspill fra kommunestyret), og innrette tjenesteområder for fremtiden.

## 7. Planbehov 2021-2023

Planstrategi, kommuneplan/budsjett og kommuneplan er lovpålagte planer.

<b>Lovpålagte plandokumenter</b>
Planstrategi 2020-2023
Økonomiplan 2021-2024/budsjett 2021
Årsregnskap/årsberetning
Årsrapport
Kommuneplan 2017-2027 – samfunnsdel med arealstrategier
Kommuneplanens arealdel 2016-2028
Kommuneplanens arealdel, sone Mo og omegn 2013-2023

Tabellene under skisserer ny planstruktur med kommuneplanens fire hovedsatsingsområder som utgangspunkt for kommuneplaner og temaplaner. Noen planer kan slås sammen i en mer overordna plan. Hvilke eksisterende planer som eventuelt kan slås sammen eller implementeres i andre planer må vurderes underveis i hver av planprosessene. Det samme gjelder for hvilke andre temaområder som bør være med i de ulike planene. Her er lista ikke fullstendig, og det må gjennomføres gode prosesser for å oppdatere og samordne ulike temaområder i de strategiske planene.

<b>Planer som ivaretar satsingsområde «vekst og attraktivitet»</b>	
- Med formål om å møte utfordringer knyttet til demografi og rekruttering	
<b>Planer</b>	<b>Andre relevante temaområder</b>
Temaplan næringsutvikling for Rana kommune	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Strategier kultur</li> <li>- Strategier tilgjengelige næringsareal</li> <li>- Strategier rekruttering av arbeidskraft</li> </ul>
Temaplan kultur, herunder kulturminner	

**Planer som ivaretar satsingsområde «grønn omstilling»**

- Med formål om å ivareta den miljømessige bærekraftsdimensjonen

Planer	Andre relevante temaområder
Kommunedelplan byutvikling	<ul style="list-style-type: none"><li>- Strategier ansvarlig forbruk og produksjon</li><li>- Strategier mobilitet</li></ul>
Temaplan for naturmangfold	
Klimabudsjett	
Tiltaksplan bedre luftkvalitet	
Miljø- og næringstiltak i landbruket	
Beitebruksplan	
Hjorteviltplan (samarbeid med Hemnes)	

**Planer som ivaretar satsingsområde «livskvalitet og mestring»**

- Med formål om å ivareta den sosiale bærekraftsdimensjonen, og se hele livsløpsperspektivet og tjenestene i sammenheng

Planer	Andre relevante temaområder
Boligpolitisk plan Rana kommune	<ul style="list-style-type: none"><li>- Strategier frivillighet</li><li>- Leve hele livet / aldersvennlig samfunn</li></ul>
Temaplan oppvekst	
Plan for psykisk helsearbeid og rus	
Temaplan idrett og friluftsliv	
Alkoholpolitisk handlingsplan	
Handlingsplan mot vold i nære relasjoner	
Strategiplan eldreomsorg	

**Planer som ivaretar satsingsområde «framtidens infrastruktur»**

- Med formål om å ivareta den økonomiske bærekraftsdimensjonen

Planer	Andre relevante temaområder
Temaplan avløp og vannmiljø	<ul style="list-style-type: none"><li>- Fortettingsstrategier</li><li>- Mobil- og bredbåndsdekning</li><li>- Infrastruktur for aktiv og miljøvennlig transport</li></ul>
Temaplan trafiksikkerhet	
Temaplan vannforsyning	
Temaplan veg	

Administrative planer	
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	
Beredskapsplanverk	
Anskaffelsesstrategi	
Strategisk kompetanse- og rekrutteringsplan	
Arbeidsgiverstrategi	

HMS planverk	
Arkivplan	
Digitaliseringsstrategi	